

Onderwijs voor de 21ste eeuw

KRIS VAN DEN BRANDEN

KU LEUVEN

Kris Van den Branden

**ONDERWIJS
VOOR DE
21STE EEUW**

acco

ENERGIE

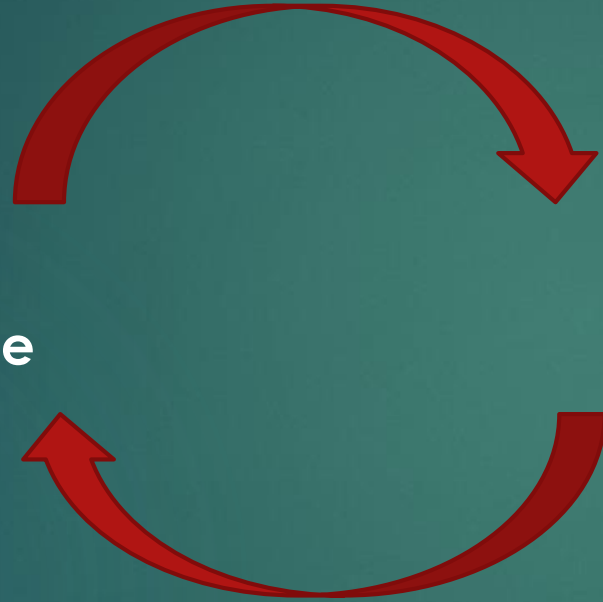
Leren
Ontwikkeling

Demotivatie
Frustratie
Spijbelgedrag
Ongekwalficeerde uitstroom
Stopzetten studies

energie

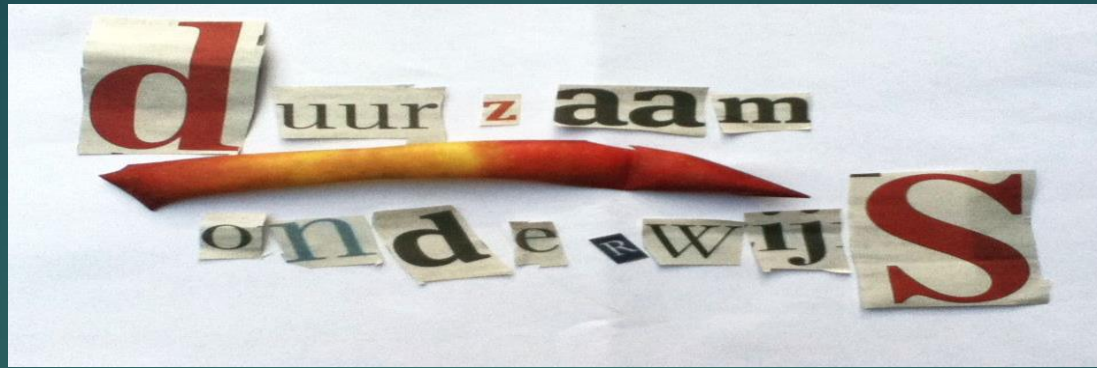
leren

Energie voor leren hernieuwen

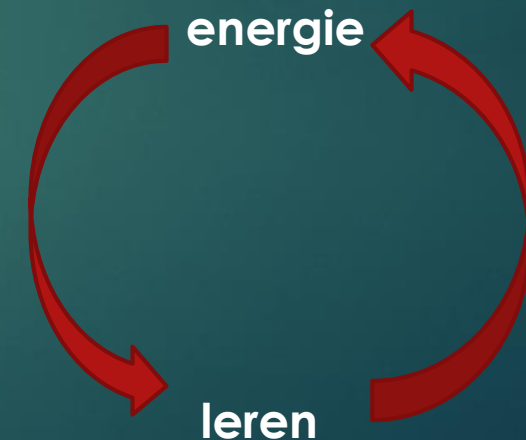

- ▶ **Motivationeel:** Succesvol leren versterkt ons zelfvertrouwen en ons geloof in onze eigen leer-kracht.
- ▶ **Cognitief:** Alles wat we leren is springplank voor verder leren. Leren is cumulatief. Leren is nieuwe dingen verbinden aan wat we al kennen en kunnen.

“... als de energie die geïnvesteerd wordt in leren tot echte ontwikkeling leidt, dan kan die succesvolle leerervaring nieuwe sociale, emotionele en cognitieve energie voor leren losmaken. Op die manier wordt energie-voor-leren hernieuwbare energie. Het wiel blijft draaien. Als dit systematisch en regelmatig gebeurt, en voor elke individuele leerling in het onderwijssysteem, dan wordt energie-voor-leren op een duurzame manier aangewend, eerder dan uitgeput. Dan wordt onderwijs duurzaam onderwijs.”

Visietekst duurzaam onderwijs, p. 1

2 vragen

1. Hoe kan je positieve energie bij mensen opwekken?
2. Hoe kan die positieve energie **maximaal** in leren worden omgezet, zodat bij elke leerder het energie-leren-wiel blijft draaien?

Positieve energie voor leren losweken

Door het bevorderen van ZINVOLLE
competenties

Vlaamse Scholierenkoepel, 2010:
Leerlingen willen zinvolle leerstof!

Positieve energie voor leren losweken

Door het bevorderen van ZINVOLLE
competenties

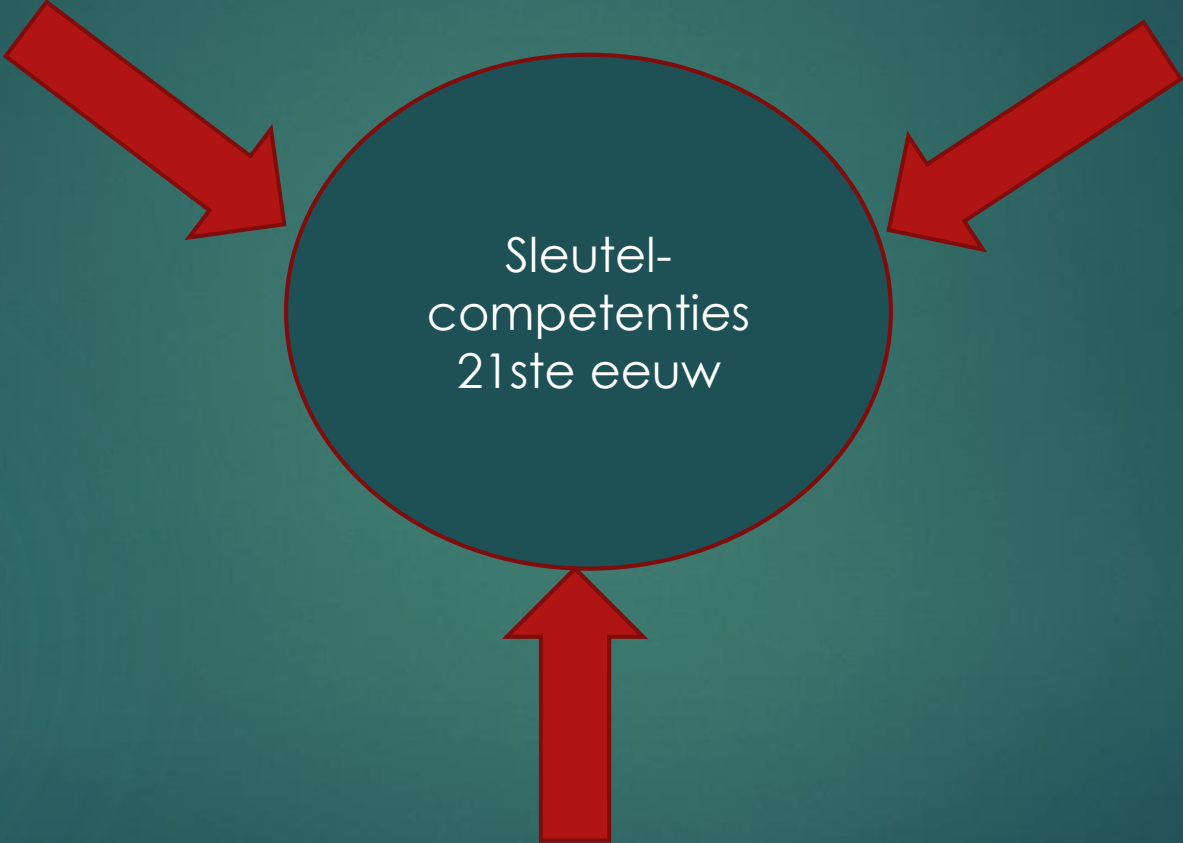
Raamwerken voor 21ste eeuwse sleutelcompetenties

Zie o.a. Dumont et al, 2010; Gardner, 2008; Marzano & Heflebower, 2011; OECD, 2005; Partnership for 21th century skills (2009); Trilling and Fadel, 2011; Van den Branden, 2012; Wagner, 2010

economisch perspectief

persoonlijk perspectief


```
graph TD; A[economisch perspectief] --> C((Sleutel-competenties 21ste eeuw)); B[persoonlijk perspectief] --> C; D[maatschappelijk-cultureel perspectief] --> C;
```

Sleutel-
competenties
21ste eeuw

maatschappelijk-cultureel
perspectief

Taal en informatie doen werken

- ▶ Vaardig, kritisch, doelgericht informatie verwerken
- ▶ Feiten van (ongenuanceerde) meningen onderscheiden
- ▶ Helder communiceren en helder verslag uitbrengen
- ▶ ... in meer dan 1 taal

Kennis doen werken

- ▶ Kennis flexibel toepassen en gebruiken om authentieke problemen op te lossen in uiteenlopende situaties
- ▶ Kennis aanwenden om genuanceerd te denken en weloverwogen oordelen te vellen eerder dan zich te laten leiden door mediagenieke slogans, extreme dogma's of emotionele stereotypen

Verbeelding doen werken

LETTERREEK.

Sociale relaties doen werken

- ▶ Leren samenwerken en samen leven met mensen die van ons verschillen
- ▶ Andere standpunten en zienswijzen respecteren, compromissen uitwerken, conflicten op een vreedzame manier beslechten
- ▶ Verschillen tussen mensen positief uitbuiten

Technologie doen werken

“In regard to media and technology, it can be said that Millennials are self-taught but not well-taught.”

(Considine, Horton & Moorman, 2009)

Verandering doen werken

- ▶ Je flexibel aanpassen aan nieuwe situaties, feiten, wendingen en informatie
- ▶ Niet bang zijn voor verandering

Je eigen leer-kracht doen werken

- ▶ Breed arsenaal aan leerstrategieën, leerattitudes en leervaardigheden ontwikkelen
- ▶ Je eigen ontwikkeling in handen kunnen nemen
- ▶ Het geloof in je eigen “leer-kracht” niet verliezen

“De 21ste eeuw is een goudmijn voor de menselijke ontwikkeling. Het is de gouden eeuw van het menselijke leerpotentieel.” (p. 27)

Je eigen leven doen werken

- ▶ Je ontwikkelen tot onafhankelijk denkende mensen die zelfstandig beslissingen kunnen nemen
- ▶ Leren voor jezelf zorgen en weerbaar worden
- ▶ Je eigen levensroute kunnen uitstippelen en vormgeven

Het leven op deze planeet doen werken

- ▶ Verder dan je eigen neus kijken
- ▶ Een bijdrage leveren tot een betere wereld om je heen
- ▶ Opkomen tegen onrecht
- ▶ Het voortbestaan van de planeet verzekeren

Welke mensen willen we vormen?

► Mensen in balans

“We hebben mensen nodig die in balans zijn met zichzelf, anderen en hun omgeving. Mensen die persoonlijke, sociale, maatschappelijke, economische en ecologische belangen evenwichtig kunnen verzoenen... We hebben mensen nodig die niet alleen goed kunnen redeneren, maar ook gedreven zijn om goed te doen” (p. 40)

Welke mensen willen we vormen?

► Curriculum in balans

“Een curriculum waarin economische, persoonlijke en sociale doelen geïntegreerd aanwezig zijn, en waarin geen van de drie de andere plattrapt. (...) Een curriculum dat inspireert, motiveert, verwondering opwekt en passioneert. Een curriculum dat leerlingen én leerkrachten energie-voor-leren geeft. Een curriculum dat duurzaam leren en duurzaam leven nastreeft.” (p. 41)

Moeten we vakken en vakgebonden opleidingen afschaffen?

- ▶ Integratie van vakspecifieke competenties en sleutelcompetenties is essentieel
- ▶ De curricula ontdoen van onnodige ballast en de onderwijstijd maximaal spenderen aan cruciale vakgebonden en vakoverstijgende sleutelcompetenties
- ▶ Kwaliteit vakgebonden opleidingen afmeten aan bijdrage die ze leveren aan bevordering sleutelcompetenties
- ▶ Kwaliteit van opleidingen afmeten aan diepgang en duurzaamheid waarmee competenties worden verworven

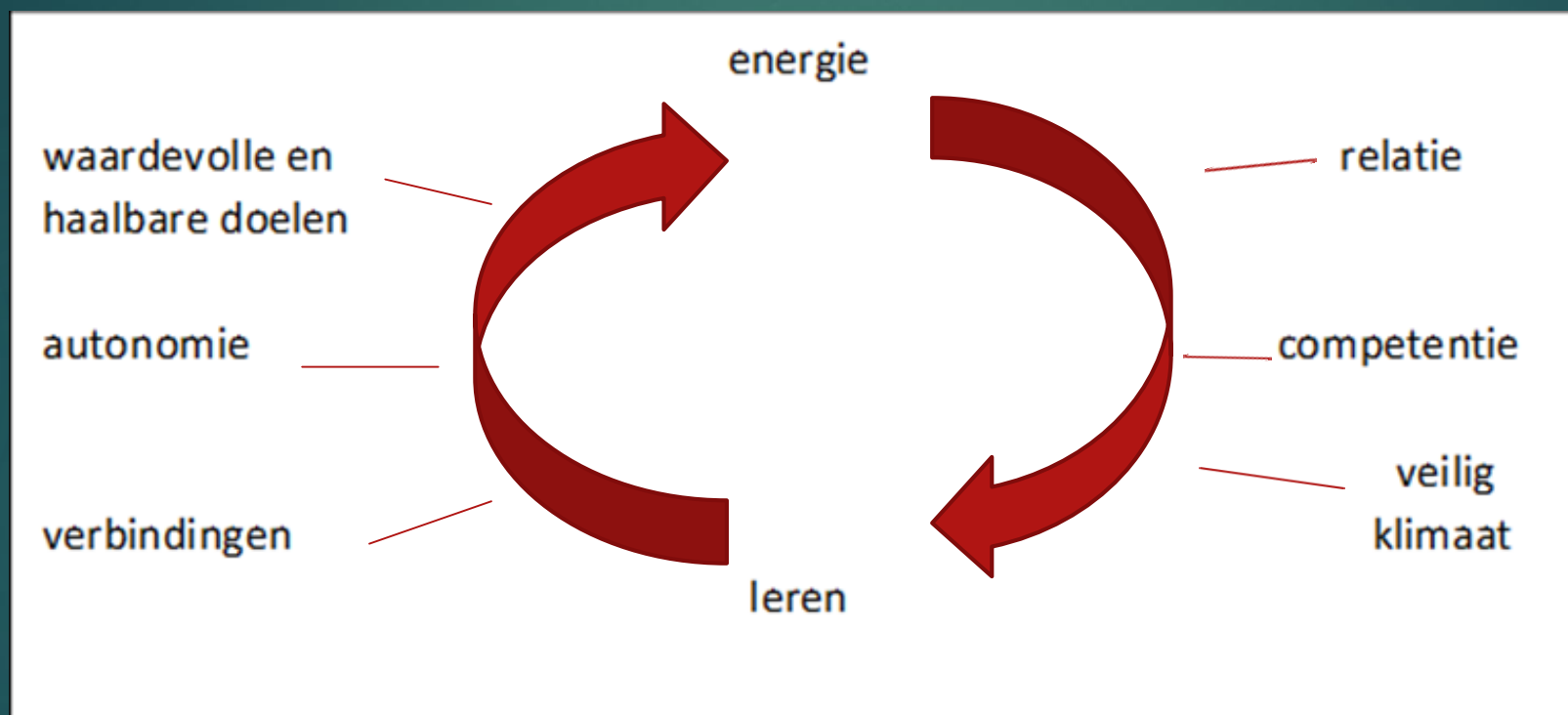
Hoe energie voor leren opwekken?

- ▶ Door leeromgevingen op te bouwen rond uitdagingen die de leerder net alleen als **waardevol**, maar ook als **haalbaar** beschouwt.

VALUE X EXPECTANCY

- ▶ Door leren in een **veilig socio-emotioneel klimaat** te doen plaatsvinden
 - ▶ Relatie: je ondersteund weten
 - ▶ Autonomie: eigen keuzes mogen maken
 - ▶ Competentie: je competent voelen

Energie voor leren opwekken

Hoe energie-voor-leren omzetten in succesvolle leerervaringen?

Wat doen succesvolle onderwijssystemen?

- Ze confronteren de leerling met **zinnvolle inhoud** en **haalbare uitdagingen**.
- Ze **motiveren** leerlingen zetten hen aan tot **actief leren**.
- Ze geven leerlingen kansen om **verbindingen** te maken tussen het nieuwe en het gekende, tussen gekende ideeën, tussen abstract en concreet, tussen disciplines en vakken, tussen binnenschools en buitenschools
- Ze maken het leren **socialer** en collaboratiever.
- Ze maken gebruik van een **variatie aan werk- en groepeeringsvormen**.
- Ze **doorbreken de grenzen** tussen vakken en tussen school en buitenwereld.
- Ze scheppen een **veilig klimaat** waarin fouten maken mag.
- Ze verhogen de **autonomie** van de leerder geleidelijk.
- Ze **differentiëren** tussen studenten.
- Ze geven studenten **feedback**.
- Ze gebruiken **evaluatie** om het onderwijs beter te maken.

Ramen wassen

De leraar maakt het ultieme verschil

“The quality of an education cannot exceed the quality of its teachers”
(McKinsey-rapport, p. 17)

7 C's	Toelichting
Care	De leerkracht geeft de leerlingen het gevoel dat hij echt om hen geeft. De leerkracht wil begrijpen hoe leerlingen over bepaalde dingen denken en hecht veel belang aan het welbevinden van de leerlingen.
Challenge	De leerkracht stelt hoge eisen aan de leerlingen. Hij introduceert veel nieuwe dingen. De leerkracht vraagt aan leerlingen om uit te leggen waarom ze een bepaald antwoord gaven. De leerkracht wil niet dat leerlingen opgeven als het moeilijker wordt en leert de leerlingen hoe ze hun fouten kunnen verbeteren.
Clarify	De leerkracht legt moeilijke dingen op een begrijpelijke manier uit. Als een leerling iets niet begrijpt, legt de leerkracht het op een andere manier uit. De leerkracht volgt op of de leerlingen de stof begrepen hebben.
Captivate	De leerkracht maakt de lessen interessant en maakt leren aangenaam. De leerkracht zoekt naar manieren om de aandacht en interesse van de leerlingen te verhogen.
Confer	De leerkracht gaat volop in interactie met de leerlingen. De leerkracht vraagt naar de mening van leerlingen en geeft hen tijd om hun ideeën uit te drukken. De leerkracht gaat respectvol om met de ideeën van de leerlingen en geeft hen inspraak.
Consolidate	De leerkracht controleert of de leerlingen de nieuwe stof begrepen hebben. De leerkracht geeft leerlingen feedback die hen helpt om hun werk te verbeteren. De leerkracht vat op het einde van de dag/les samen wat belangrijk is..
Control	De leerkracht heeft controle over het leerlinggedrag. De leerkracht organiseert de les goed en laat weinig kostbare tijd verloren gaan. De leerkracht hecht veel belang aan respectvolle interactie in de klas.

De rol van evaluatie

- ▶ Wat doet evaluatie **in het onderwijs** met de positieve-energie-voor-leren van de leerling?
- ▶ Leidt evaluatie tot:
 - ▶ Meer KOPZORGEN voor de leerling?
 - ▶ Een betere ZORG voor de leerling?

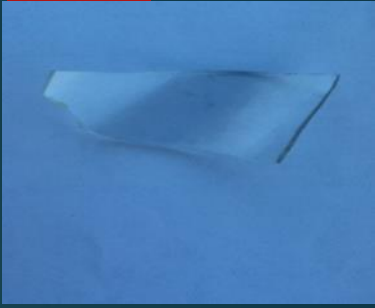
Evalueren om te leren

- ▶ naar leerlingen kijken
- ▶ en je afvragen:

- ▶ Wat zie ik?

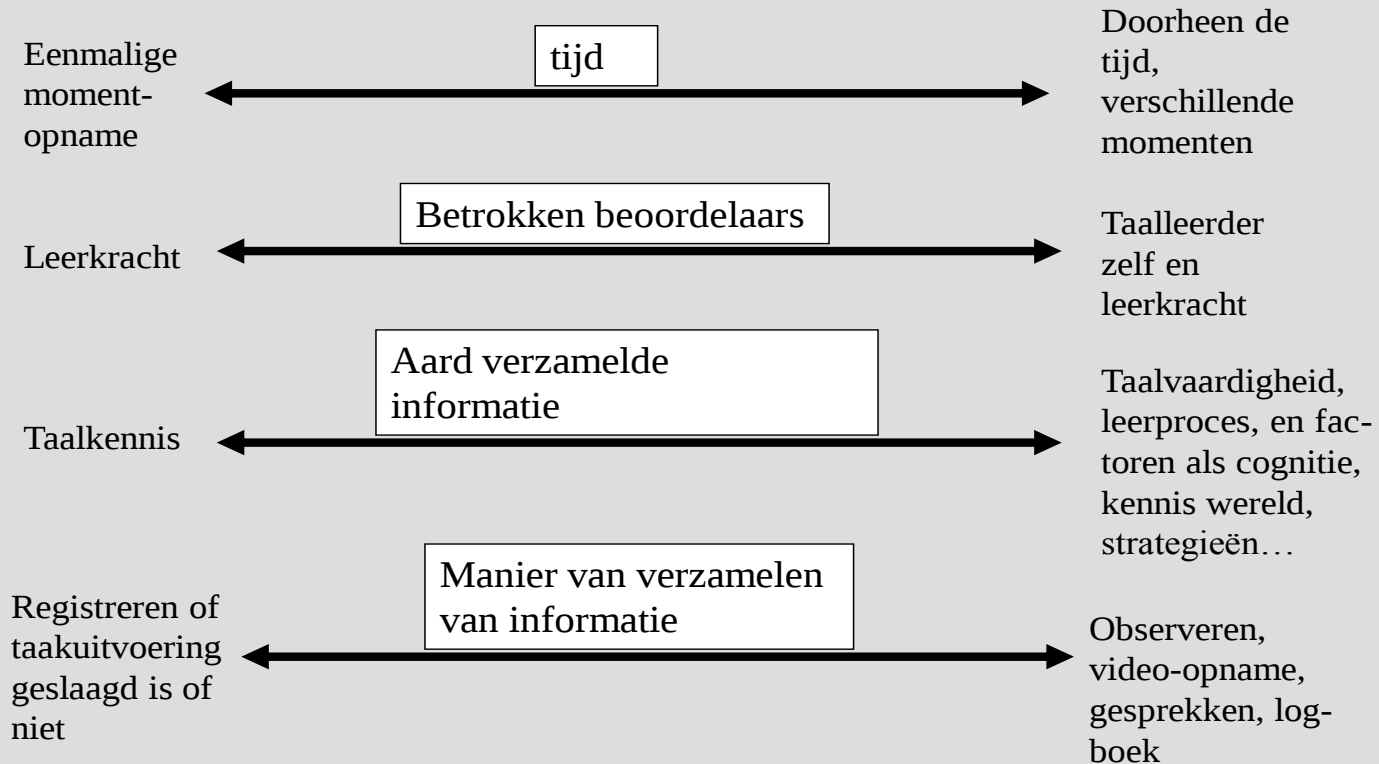
EN

- ▶ Wat kan ik voor deze leerling doen? Hoe kan ik het leerproces van deze leerling het best ondersteunen?

HOE (sleutel)COMPETENTIES EVALUEREN?

Bredere evaluatie: schuiven op vier assen

Opvolgen van evaluatie

Het cruciale belang van feedback en verfijnde ondersteuning:

- ▶ Evaluatie als aanzet tot verder leren
- ▶ Feedback die positief motiveert én informeert
- ▶ Feedback die het leerproces voortstuwt, cognitief én socio-emotioneel

De kracht van feedback

- ▶ Where am I going? *Feed up*
- ▶ How am I going? *Feed back*
- ▶ Where to next? *Feed forward*

(Hattie & Timperley, 2007)

Evalueren om te leren

- ▶ “In duurzaam onderwijs leidt evaluatie tot introspectie op teamniveau: schoolteams analyseren resultaten van leerlingen om de kwaliteit van hun onderwijs te ontleden en aspecten te identificeren die kunnen, en moeten worden verbeterd. (...) Teams die leerlingen evalueren, evalueren ook zichzelf.” (p. 134)

Van expert-leraren naar expert-teams

“Ook in dit opzicht zal onderwijs een sociale bocht moeten nemen. Waarschijnlijk vormen schoolteams de potentieel meest krachtige leergemeenschappen op aarde. Maar opdat schoolteams echt professionele leergemeenschappen kunnen worden, moet de beschikbare – en schier onuitputtelijke – energie-voor-leren van een schoolteam op gepaste wijze aangeboden worden.”

(Visietekst duurzaam onderwijs, p. 11)

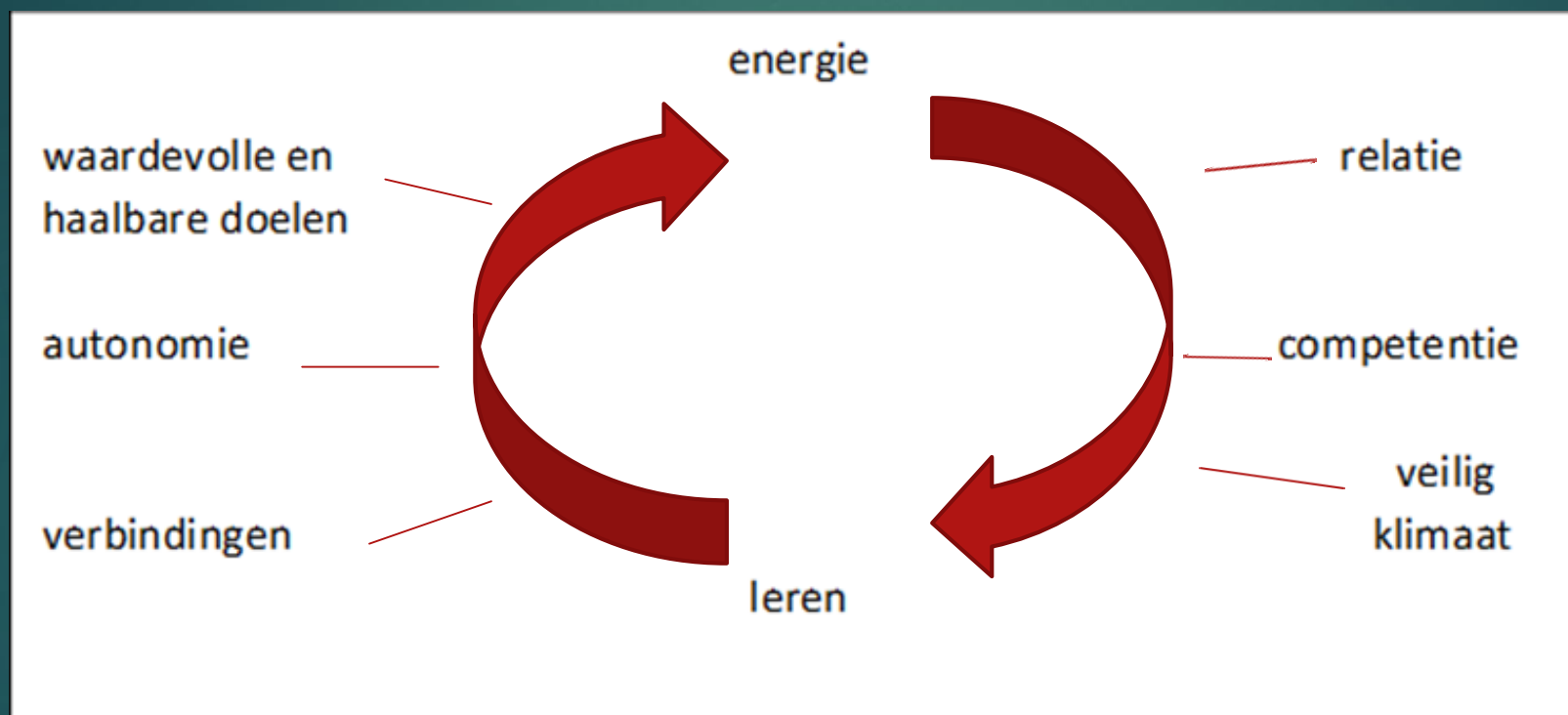
Ook voor lesgevers...

- ▶ Door leeromgevingen op te bouwen rond uitdagingen die de leerder net alleen als **waardevol**, maar ook als **haalbaar** beschouwt.

VALUE X EXPECTANCY

- ▶ Door leren in een **veilig socio-emotioneel klimaat** te doen plaatsvinden
 - ▶ Relatie: je ondersteund weten
 - ▶ Autonomie: eigen keuzes mogen maken
 - ▶ Competentie: je competent voelen

Energie voor leren opwekken

Duurzaam onderwijs?

- ▶ *Cruciale competenties worden ontwikkeld:* leerlingen en studenten ontwikkelen de competenties die cruciaal zijn voor hun toekomstig leven en voor de toekomst van de planeet.
- ▶ *Energie voor leren wordt hernieuwd:* de energie die leerlingen en studenten investeren in onderwijs wordt maximaal omgezet in leren en ontwikkeling, wat op haar beurt nieuwe energie voor leren oplevert.
- ▶ *Er gaat geen talent verloren:* onderwijs werkt optimaal voor elke leerling/student, ongeacht zijn of haar achtergrond.

Meer lezen?

Van den Branden, K. (2015). Onderwijs voor de 21ste eeuw. Een boek voor leerkrachten en ouders. Leuven: ACCO.

Bestellen via:

<https://www.acco.be/nl-be/items/9789462922853/Onderwijs-voor-de-21ste-eeuw>

LEES OOK de BLOG:
www.duurzaamonderwijs.com

